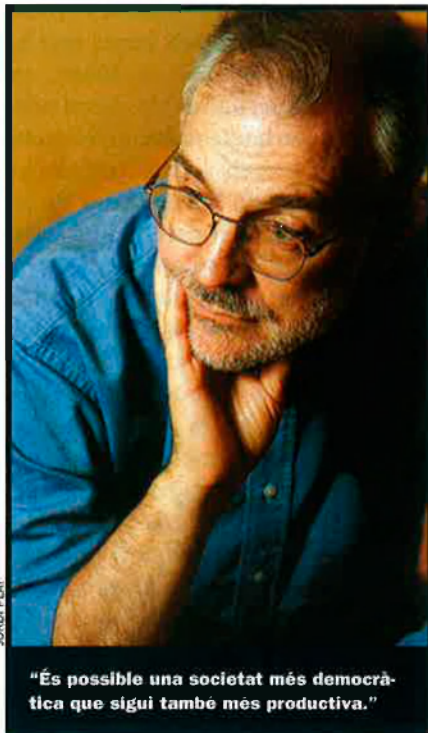

“En la democràcia actual, un dòlar és igual a un **vot**”

Un dels dogmes del neoliberalisme és el que diu que no hi ha altra alternativa. Cada vegada, però, són més els que assenyalen els perills de tenir el mercat com a únic àrbitre de l'economia mundial. Són veus que ja no provenen només d'ONG sinó també del món acadèmic. És el cas de l'economista nord-americà Arthur MacEwan.

El nord-americà Arthur MacEwan és catedràtic d'Economia i té una llarga experiència com a docent. Va ser professor a la Universitat de Harvard des del 1968 al 1975 i professor a la Universitat Massachusetts Boston (UMB) des del 1975, on imparteix classes de desenvolupament econòmic, macroeconomia, economia de l'educació, Amèrica Llatina i marxisme. El seu darrer llibre *¿Neoliberalismo o Democracia? Estrategias y alternativas para el siglo XXI* va ser publicat a Londres i Nova York el 1999. A Espanya, Intermón Oxfam acaba d'editar la traducció al castellà. MacEwan és autor també de *Bill Clinton's Practical Approach to Public Education* (1996, “Aproximació pràctica de Bill Clinton a l'educació pública”) i *Technological Options and Free Trade Agreements* (1995, “Opcions tecnològiques i acords de lliure comerç”).

—El títol del llibre és una pregunta: *Neoliberalisme o democràcia?* Significa que les dues alternatives són incompatibles?

—El que significa és que aquests dos conceptes estan en conflicte. Crec que el neoliberalisme perjudica la democràcia de dues maneres; la primera es produeix quan confiem en el mercat com a únic mitjà per regular les nostres vides econòmiques, fet que com-

porta grans desigualtats. I crec que la desigualtat econòmica està en conflicte amb el concepte de democràcia, ja que aquesta ha de garantir que tothom tingui els mateixos drets. La segona qüestió és que el neoliberalisme comporta que cada vegada més aspectes de la nostra vida formin part del mercat: l'educació, els serveis socials, com també decisions que afecten el medi ambient,... Tot es deixa en mans privades. Això significa que allò que ho determina tot és el principi "un dòlar, un vot". I això no és democràcia. Democràcia és "una persona, un vot".

—Si apliquem estrictament el seu concepte de democràcia, sembla que no hi hauria cap país al món que es pugui considerar plenament democràtic.

—Ningú no és perfecte! (Riu). Bé, no es pot dir que hi ha països que són democràtics i altres que no ho són; n'hi ha que ho són més i n'hi que ho són menys. El més important és si s'avança en la direcció adequada, tant si es tracta d'un país desenvolupat o en desenvolupament. En els països rics, i per agafar un exemple concret en el meu país, els Estats Units—considerat el més ric del món—, la sanitat no és pública i per tant la seva cobertura depèn del sou de cada ciutadà. Això fa que encara que una persona estigui en una feina que no li agradi no es vulgui arriscar a canviar-la perquè té por de perdre aquesta seguretat. Per tant,

“No només cal resoldre les necessitats bàsiques de la població sinó donar-los dignitat, que puguin controlar les seves vides”

s'està limitant la llibertat d'elecció de les persones i en definitiva s'està disminuint el seu poder. I això va en contra de la democràcia. Si parlem dels subdesenvolupats, una millor distribució de la riquesa és imprescindible. No només cal resoldre les necessitats bàsiques de la població sinó donar-los dignitat, permetre'ls controlar més les seves vides.

—Però com es pot aconseguir que la població dels països subdesenvolupats reaccionï i s'organitzi per aconseguir un poder democràtic, quan segurament la seva prioritat diària és cobrir les necessitats més bàsiques?

—No crec que es tracti de dues qüestions contradictòries. Crec que és possible construir una societat més democràtica que sigui al mateix temps més productiva i que tingui una millor distribució de la riquesa. Precisament aquest és un dels punts que he intentat desenvolupar al llibre: els programes alternatius de desenvolupament, quan contemplen una àmplia provisió de serveis socials, proporcionen a la població la cobertura de les necessitats bàsiques però també aconseguen que augmenti la seva productivitat i a la vegada que puguin exercir els seus drets democràtics d'una manera més efectiva.

—En les conclusions del seu llibre, assegura que “la clau és aprofitar les esclertes democràtiques, per petites que siguin, per constituir organitzacions populars que impliquin cada vegada més les persones, de manera que s'expressin sobre els programes econòmics i socials que afecten les seves vides” i qualifica aquestes organitzacions populars com “agents de canvi”. Creu que el moviment antiglobalització n'és un bon exemple? Com valora que el Banc Mundial hagi decidit suspendre la reunió prevista a Barcelona?

—És clar que el Banc Mundial continuarà celebrant les seves cimeres. Potser no a Barcelona, però les continuarà fent, és evident. Però el que crec que és més positiu en aquest cas no és el fet d'haver aturat una reunió en concret sinó que el moviment social ha estat prou fort per preocupar els responsables d'aquesta institució.

És un fet molt important perquè fins ara les polítiques del Banc Mundial i del Fons Monetari Internacional han tingut conseqüències molt negatives per als països subdesenvolupats. Fins ara hi havia hagut grups que intentaven canviar les seves actuacions en determinades qüestions o països però ara en canvi els nous moviments van més lluny i qüestionen la necessitat de l'existència d'aquestes institucions perquè no són democràtiques.

—La reforma del Banc Mundial, del Fons Monetari Internacional i fins i tot de les Nacions Unides és una proposta que cada dia té més adeptes, tant entre les ONG com entre els experts. Però com es pot fer realitat aquesta transformació si aquests organismes estan controlats, sobretot a través del seu pressupost, pels Estats Units?

—És bàsicament una qüestió de poder polític, en el sentit que cal veure si els moviments que han aconseguit cancel·lar la reunió del Banc Mundial són capaços d'anar més lluny. Per tal que això passi cal que hi hagi un moviment polític més ampli tant als països desenvolupats com als subdesenvolupats. Cal molta més pressió política. Té raó quan diu que aquestes institucions internacionals depenen d'uns ingressos econòmics que procedeixen en gran part dels Estats Units. Però els diners no són l'únic factor important. La globalització ha permès que els moviments socials d'arreu del món es posin en contacte molt més fàcilment; així que, si tots els moviments d'arreu del món que volen reformar el Banc Mundial o l'FMI s'uneixen, poden arribar a influir sobre el Govern dels Estats Units, encara que sigui molt poderós... Bé, sent realista cal dir que hi ha barreres tremendes, però també és cert que fa deu anys ningú no hauria predit els avenços que s'han produït.

—Sent realistes, doncs, a més de la militància personal en una organització no governamental, quins instruments econòmics poden contribuir a redistribuir millor la riquesa: la taxa Tobin (impost sobre transaccions especulatives de capital), el comerç just...?

—Crec que són bons instruments,

però només representen una petita part de la qüestió. Crec que els canvis més importants s'han de produir en l'organització de l'economia dels països subdesenvolupats. El primer que cal és augmentar els ingressos i un major desenvolupament en aquests països. Un dels instruments adients per aconseguir-ho seria sens dubte la taxa Tobin, ja que limita el moviment especulatiu de capitals en aquests països, uns moviments que han perjudicat enormement el seu desenvolupament econòmic. En el cas del comerç just, crec que és una bona eina que, emmarcada en un esforç més gran, contribueix a fer que la gent s'adoni de les desigualtats de les relacions comercials actuals. Els canvis els produeixen la suma de moltes accions i eines diferents. La vareta màgica no existeix.

—Tot i afirmar en la introducció del seu llibre que les diferències entre països rics i pobres són espectaculars i que s'han agreujat en els darrers anys, en les conclusions assegura que se sent força optimista respecte el futur.

—Primer de tot, vull aclarir que si sóc optimista no és per fets concrets sinó perquè ho sóc per naturalesa, és la meua personalitat [riu]. Vull ser honest en això; ser optimista o pessimista és qüestió de caràcter. Tot i això crec que hi ha algunes raons per veure possibilitats de desenvolupaments positius. Un paquet de raons el formen la nostra habilitat per proposar alternatives, constatar que hi ha altres maneres de fer les coses sense que això impliqui grans sacrificis. Aquest és, per exemple, un dels dogmes de l'FMI: per generar creixement econòmic cal un període d'austeritat, sacrificis i no hi ha altra solució. Jo crec que sí que n'hi ha. Una altra raó per l'optimisme és tot el que s'ha avançat en els moviments sindicals, en contra del treball infantil, en defensa dels drets de les dones, en el respecte al medi ambient... És clar que encara queda molt per fer però jo no defineixo l'èxit com "obtenir alguna cosa en aquest moment" sinó "moure's en la direcció adequada".

Núria Farell

EL SETMANARI EL TEMPS CONVOCA EL I PREMI DE PERIODISME D'INVESTIGACIÓ RAMON BARNILS

La dotació del premi serà de 500.000 pessetes. Els treballs, inèdits i escrits en català, hauran de presentar-se al setmanari **EL TEMPS** (Av. Baró de Càrcer, 40, 13. 46001 VALÈNCIA) abans del 30 de setembre.

L'obra guanyadora serà publicada al setmanari **EL TEMPS**.

El jurat del premi estarà format per Ferran Torrent, Valentí Puig, Joan de Sagarra, Eliseu Climent, Salvador Alsius, president del Col·legi de Periodistes de Catalunya, Rosa Solbes, presidenta de la Unió de Periodistes Valencians, i Andreu Manresa, secretari general del Sindicat de Periodistes de les Illes Balears.

El premi es farà públic durant el sopar de lliurament dels Premis Octubre que tindrà lloc a València el 27 d'octubre de 2001.

PER A MÉS INFORMACIÓ:

ELTEMPS

Av. Baró de Càrcer, 40, 13.
46001 VALÈNCIA
Tel. 963 535 100 • Fax: 963 534 569
eltemps@eltemps.com
<http://www.eltemps.com>